

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

സീതായാ വനഗമനായ ഭൃശമാഗ്രഹം വിലാപം വ്യാകുലതാം
ചാവലോക്യ ശ്രീരാമേണ തസ്യേ സ്വേന സഹ വനേ
ചലിതുമനുജ്ഞാപ്രദാനം പിതൂർമാതൂർഗുരൂണാം ച സേവായാ
മഹത്തൃപ്ത വർണനം വനഗമനോപക്രമായ ഗൃഹവസ്തുനി
ബ്രാഹ്മണാദിഭ്യോ ദാതും സീതാം പ്രത്യാദേശദാനം ച

സാന്ത്വ്യമാനാ തു രാമേണ
മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ |
വനവാസനിമിത്താർഥം
ഭർതാരമിദമബ്രവീത് || 2.30.1 ||

സാ തമുത്തമസംവിഗ്നാ
സീതാ വിപുലവക്ഷസം |
പ്രണയാച്ചാഭിമാനാച്ച
പരിചിക്ഷേപ രാഘവം || 2.30.2 ||

കിം ത്വാമന്യത വൈദേഹഃ
പിതാ മേ മിഥിലാധിപഃ |
രാമ ജാമാതരം പ്രാപ്യ
സ്ത്രിയം പുരുഷവിഗ്രഹം || 2.30.3 ||

അന്യതം ബത ലോകോഽയ -
 മജ്ഞാനാദ് യദി വക്ഷ്യതി |
 തേജോ നാസ്തി പരം രാമേ
 തപതീവ ദിവാകരേ || 2.30.4 ||

കിം ഹി കൃത്വാ വിഷണ്ണസ്ത്വം
 കുതോ വാ ഭയമസ്തി തേ |
 യത് പരിത്യക്തുകാമസ്ത്വം
 മാമനന്യപരായണാം || 2.30.5 ||

ദൃമത്സേനസുതം വീരം
 സത്യവന്തമനുവ്രതാം |
 സാവിത്രിമിവ മാം വിദ്ധി
 ത്വമാത്മവശവർതിനീം || 2.30.6 ||

ന ത്വഹം മനസാ ത്വന്യം
 ദ്രഷ്ടാസ്മി ത്വദ്യത്നേന |
 ത്വയാ രഘവ ഗച്ഛേയം
 യമാന്യോ കുലപാംസനീ || 2.30.7 ||

സ്വയം തു ഭാർയാം കൗമാരീം
 ചിരമധുഷിതാം സതീം |
 ശൈലുഷ ഇവ മാം രാമ
 പരേഭ്യോ ദാതുമിച്ഛസി || 2.30.8 ||

യസ്യ പഥ്യഞ്ചരാമാത്മ
 യസ്യ ചാർഥേവരുധ്യസേ |
 ത്വം തസ്യ ഭവ വശ്യശ്ച
 വിധേയശ്ച സദാനു || 2.30.9 ||

സ മാമനാദായ വനം

ന ത്വം പ്രസ്ഥിതുമർഹസി |

തപോ വാ യദി വാരൺയം

സ്വർഗോ വാ സ്യാത് ത്വയാ സഹ || 2.30.10 ||

ന ച മേ ഭവിതാ തത്ര

കശ്ചിത് പഥി പരിശ്രമഃ |

പൃഷ്ഠാതസ്തവ ഗച്ഛന്ത്യാ

വിഹാരശയനേഷ്വിവ || 2.30.11 ||

കുശകാശശരേഷീകാ

യേ ച കണ്ടകിനോ ദ്രുമാഃ |

തൂലാജിനസമസ്പർശാ

മാർഗേ മമ സഹ ത്വയാ || 2.30.12 ||

മഹാവാതസമുദ്ഭൂതം

യൻമാമവകരിഷ്യതി |

രജോ രമണ തൻമന്യേ

പരാർഘ്യമിവ ചന്ദനം || 2.30.13 ||

ശാദ്വലേഷു യദാ ശിശ്യേ

വനാന്തർവനഗോചരാ |

കുമാസ്തരണയുക്തേഷു

കിം സ്യാത് സുഖതരം തതഃ || 2.30.14 ||

പത്രം മൂലം ഫലം യത്തു

അൽപം വാ യദി വാ ബഹു |

ദാസ്യസേ സ്വയമാഹൃത്യ

തൻമേദ്യുതരസോപമം || 2.30.15 ||

ന മാതുർന പിതുസ്തത്ര
 സ്മരിഷ്യാമി ന വേശ്മനഃ |
 ആർതവാൻയുപഭുഞ്ജാനാ
 പുഷ്പാണി ച ഫലാനി ച || 2.30.16 ||

ന ച തത്ര തതഃ കിഞ്ചിദ്
 ദ്രഷ്ടുമർഹസി വിപ്രിയം |
 മത്ക്യുതേ ന ച തേ ശോകോ
 ന ഭവിഷ്യാമി ദുർഭരാ || 2.30.17 ||

യസ്ത്വയാ സഹ സ സ്വർഗോ
 നിരയോ യസ്ത്വയാ വിനാ |
 ഇതി ജാനൻ പരാം പ്രീതിം
 ഗച്ഛ രാമ മയാ സഹ || 2.30.18 ||

അഥ മാമേവമവ്യഗ്രാം
 വനം നൈവ നയിഷ്യസേ |
 വിഷമദ്യൈവ പാസ്യാമി
 മാ വശം ദ്വിഷതാം ഗമം || 2.30.19 ||

പശ്വാദപി ഹി ദുഃഖേന
 മമ നൈവാസ്തി ജീവിതം |
 ഉജ്ജ്വലിതായാസ്ത്വയാ നാഥ
 തദൈവ മരണം വരം || 2.30.20 ||

ഇമം ഹി സഹിതും ശോകം
 മുഹൂർത്തമപി നോത്സഹേ |
 കിം പുനർദശ വർഷാണി
 ത്രീണി ചൈകം ച ദുഃഖിതാ || 2.30.21 ||

ഇതി സാ ശോകസന്തപ്താ
 വിലപ്യ കരുണം ബഹു |
 ചുക്രോശ പതിമായസ്താ
 ഭൃശമാലിംഗ്യ സസ്വരം || 2.30.22 ||

സാ വിദ്ധാ ബഹുഭിർവാക്യൈ -
 ര്ഭിഗ്ധൈരിവ ഗജാംഗനാ |
 ചിരസന്നിയതം ബാഷ്പം
 മുമോചാഗ്നിമിവാരണിഃ || 2.30.23 ||

തസ്യാഃ സ്ഫടികസങ്കാശം
 വാരി സന്താപസംഭവം |
 നേത്രോഭ്യാം പരിസുസ്രാവ
 പങ്കജാഭ്യാമിവോദകം || 2.30.24 ||

തത്സിതാമലചന്ദ്രാഭം
 മുഖമായതലോചനം |
 പര്യശുഷ്യത വാഷ്പേണ
 ജലോദ്ധ്യതമിവാംബുജം || 2.30.25 ||

താം പരിഷ്വജ്യ ബാഹുഭ്യാം
 വിസംജ്ഞാമിവ ദുഃഖിതാം |
 ഉവാച വചനം രാമഃ
 പരിവിശ്വാസയംസ്തദാ || 2.30.26 ||

ന ദേവി ബത ദുഃഖേന
 സ്വർഗമപ്യഭിരോചയേ |
 നഹി മേഘ്സ്തി ഭയം കിഞ്ചിത്
 സ്വയംഭോരിവ സർവതഃ || 2.30.27 ||

തവ സർവമഭിപ്രായ -

മവിജ്ഞായ ശുഭാനനേ |
വാസം ന രോചയേരഞ്ജയേ
ശക്തിമാനപി രക്ഷണേ || 2.30.28 ||

യത് സൃഷ്ടാസി മയാ സാർധം
വനവാസായ മൈമിലി |
ന വിഹാതും മയാ ശക്യാ
പ്രീതിരാത്മവതാ യഥാ || 2.30.29 ||

ധർമസ്തു ഗജനാസോരു
സദ്ഭിരാചരിതഃ പുരാ |
തം ചാഹമനുവർതിഷ്യേ
യഥാ സൂർയം സുവർചലാ || 2.30.30 ||

ന ഖൽവഹം ന ഗച്ഛേയം
വനം ജനകനന്ദിനി |
വചനം തന്നയതി മാം
പിതൃഃ സത്യോപബൃഹിതം || 2.30.31 ||

ഏഷ ധർമശ്ച സുശ്രോണി
പിതൂർമാതുശ്ച വശ്യതാ |
ആജ്ഞാം ചാഹം വൃതിക്രമ്യ
നാഹം ജീവിതുമുത്സഹേ || 2.30.32 ||

അസ്യാധീനം കഥം ദൈവം
പ്രകാരൈരഭിരാധ്യതേ |
സ്വാധീനം സമതിക്രമ്യ
മാതരം പിതരം ഗുരും || 2.30.33 ||

യത്ര ത്രയം ത്രയോ ലോകാഃ
 പവിത്രം തത്സമം ഭൂവി |
 നാൻയദസ്തി ശുഭാപാംഗേ
 തേനേദമഭിരാധ്യതേ || 2.30.34 ||

ന സത്യം ദാനമാനൗ വാ
 യജ്ഞോ വാപ്രാപ്തദക്ഷിണഃ |
 തമാ ബലകരാഃ സീതേ
 യഥാ സേവാ പിതൂർമതാ || 2.30.35 ||

സ്വർഗോ ധനം വാ ധാൻയം വാ
 വിദ്യാ പുത്രാഃ സുഖാനി ച |
 ഗുരുവൃത്തന്യുരോധേന
 ന കിഞ്ചിദപി ദുർലഭം || 2.30.36 ||

ദേവഗന്ധർവഗോലോകാൻ
 ബ്രഹ്മലോകാംസ്തഥാപരാൻ |
 പ്രാപ്നുവന്തി മഹാത്മാനോ
 മാതാപിത്യപരായണാഃ || 2.30.37 ||

സ മാ പിതാ യഥാ ശാസ്തി
 സത്യധർമപഥേ സ്ഥിതഃ |
 തഥാ വർതിതുമിച്ഛാമി
 സ ഹി ധർമഃ സനാതനഃ || 2.30.38 ||

മമ സന്നാ മതിഃ സീതേ
 നേതും ത്വാം ദണ്ഡകാവനം |
 വസിഷ്ഠാമീതി സാ ത്വം മാ -
 മനുയാതും സുനിശ്ചിതാ || 2.30.39 ||

സാ ഹി ദിഷ്ടാനവദ്യാംഗി
 വനായ മദിരേക്ഷണേ |
 അനുഗച്ഛസ്വ മാം ഭീരു
 സഹധർമചരീ ഭവ || 2.30.40 ||

സർവമാ സദ്യശം സീതേ
 മമ സ്വസ്യ കുലസ്യ ച |
 വ്യവസായമനുക്രാന്താ
 കാന്തേ ത്വമതിശോഭനം || 2.30.41 ||

ആരഭസ്വ ശുഭശ്രോണി
 വനവാസക്ഷമാഃ ക്രിയാഃ |
 നേദാനീം ത്വദ്യതേ സീതേ
 സ്വർഗോഽപി മമ രോചതേ || 2.30.42 ||

ബ്രാഹ്മണേഭ്യശ്ച രത്നാനി
 ഭിക്ഷുകേഭ്യശ്ച ഭോജനം |
 ദേഹി ചാശംസമാനേഭ്യഃ
 സന്തുരസ്വ ച മാ ചിരം || 2.30.43 ||

ഭൂഷണാനി മഹാർഹാണി
 വരവസ്ത്രാണി യാനി ച |
 രമണീയാശ്ച യേ കേചിത്
 ക്രീഡാർമാശ്ചാപ്സുപസ്കരാഃ || 2.30.44 ||

ശയനീയാനി യാനാനി
 മമ ചാൻയാനി യാനി ച |
 ദേഹി സ്വഭൃത്യവർഗസ്യ
 ബ്രാഹ്മണാനാമനന്തരം || 2.30.45 ||

അനുകൂലം തു സാ ഭർതു -

ർജ്ജന്താത്യാ ഗമനമാത്മനഃ |

ക്ഷിപ്രം പ്രമുദിതാ ദേവീ

ദാതുമേവ പ്രചക്രമേ || 2.30.46 ||

തതഃ പ്രഹൃഷ്ടാ പ്രതിപൂർണ്ണമാനസാ

യശസ്വിനീ ഭർതുരവേഷ്യ ഭാഷിതം |

ധനാനി രത്നാനി ച ദാതുമംഗനാ

പ്രചക്രമേ ധർമ്മഭൃതാം മനസ്വിനീ || 2.30.47 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ ത്രിശഃ സർഗഃ ||